

August 18, 1967

Chinese Activity in Syria, Political Report No. 4\67

Citation:

"Chinese Activity in Syria, Political Report No. 4\67", August 18, 1967, Wilson Center Digital Archive, Czech Foreign Ministry Archive [Arkiv Ministrestvo Zaharanichni Vetsi, (A MZV)], RG TO-T, Syrie, 1965-1969, Box 2, Folder 13. Obtained for CWIHP by Guy Laron. <https://wilson-center-digital-archive.dvincitest.com/document/114297>

Summary:

Report noted that China was making efforts to increase its influence in Syria. Nevertheless, the author of the document concluded that Syria was too dependent on Soviet aid and therefore would not become a Chinese satellite.

Credits:

This document was made possible with support from Leon Levy Foundation

Original Language:

Czech

Contents:

Original Scan

5. února 1967

V Damašku dne 13. února 1967

027/67

Ministerstvo zahraničních věcí
9. odbor, TO
P r a h a

MINISTERSTVO ZAHRA NIČNÍCH VĚCÍ	
Došlo: 23. 11. 1967	Č. 021629
Počets: 8x0/8	Odděl.: 9
Utaj. příl.:	Oct. příl.: <i>Shubson</i>

Politická správa č. 4/67
Věc: Aktivita ČLR v Sýrii
Vypracoval: M. Korselt

Posoudit!

Čínská aktivita a snaha o ovlivňování vyvoje v Sýrii vychází v zásadě ze dvou základních hledisek:

- a) maximálně podporovat a využívat některých radikalistických nereslných rysů sýrské zahraniční politiky a baasistické ideologie s cílem využít je pro dobrodružné rysy čínské zahraniční politiky;
  - b) tuto politiku spojovat s ostouzením SSSR a dalších socialistických zemí ve snaze vyvolat vůči nim nedůvěru a narušit příznivě se rozvíjející všestrannou spolupráci Sýrie s těmito zeměmi.
- Je nesporné, že země jako je Sýrie, vystavená dlouholetému tlaku západního imperialismu a okolních reakčních států, stojící až do minulého roku v mezinárodní izolaci, navíc procházející komplikovaným vnitropolitickým vývojem s výraznými rysy nestability, tíživou hospodářskou situací, která se v období provádění socialistických přeměn spíše ještě komplikuje, představuje živnou půdu pro projevy maloburžozasního radikalismu, subjektivismu a uspěchanosti, které se ve svých vnějších rysech mohou jevit jako přebírání některých čínských tézí, i když to nemusí bezpodmínečně znamenat podléhání čínskému vlivu. Nejvýraznějším projevem tohoto zaměření je postoj Sýrie k palestinskému problému. Teorie násilného řešení této otázky forsovou tzv. "totální lidové osvobozené války", kterou Sýrie učinila osou své zahraniční politiky, nese symptomy vlivu čínských tézí.

28. dubna 1967

116/311

- 2 -

Před převratem 23. února se ve straně Baas, především v jejím levicovém křídle, projevovaly určité, i když přesněji nedefinovatelné tendence pročínských sympatií. Stoupence mají čínské téze mezi armádními představiteli, Číňané toho mj. vyžívají k ovlivňování jednotek Palestinské osvobozené armády a jmenovitě palestinských teroristických organizací. Po převratu 23. února se zvláště v počátečním období projevoval určitý vzrůst čínských vlivů a sympatií vůči čínské politice. Čínské propaganda přitom obratně využívá všech momentů sobě příznivých a např. halasně problábní čínských oficiálních míst, ztotožňující se s požadavkem zničení Izraele a osvobození Palestiny lidovou válkou, svržení arabských reakčních režimů atd. nalézají mezi syrskými představiteli svůj ohlas. Obzvláště ihned po vypuknutí naftové krize s IFC přispěchala Nová Čína 15.12. s prohlášením, vítajícím opatření syrské vlády proti IFC a charakterizujícím je jako vážný úder zasazený imperialismu. Tato prohlášení ČLR nic nestojí a naopak její pozici posilují. Tak např. náměstkyně předsedy vlády NDR Scholzovi za jeho listopadové návštěvy, delegaci Mongolské LR, které před nedávnem dlela v Sýrii i delegaci Socialistického svazu komunistů Jugoslávie bylo vysokými syrskými představiteli naznačeno, že zatímco ČLR má jasno v otázce Izraele a jiných problémech, v nichž je Sýrie bezprostředně zasangažována, evropské socialistické země zaujímají postoje, odchylovající se od marxismu. Neplno tuto tézi vyslovil např. ministr školství Sulejmán Choš, považovaný ostatně za nejvýraznějšího obdivovatele ČLR uvnitř současného režimu, v rozhovoru s delegací čínských spisovatelů, uveřejněném dámašským tiskem 29. listopadu. Ministr mj. hovořil o kulturní revoluci takto: "Sledujeme zprávy o kulturní revoluci a obdivujeme vaše vítězství. Chvála vašich přátel a posluhy vašich nepřátel jsou důkazem účinnosti a správnosti vašich opatření". Dále neopomněl charakterizovat imperialismus jako "papírového tygra" a vyslovit na adresu ČLR vděčnost za hluboké pochopení pro problémy arabského světa, které srovnával se stanoviskem evropských zemí takto: "Když vysvětlujeme naše problémy v Evropě, narážíme tam na rozkol v levicovém hnutí - evropská levice žije v prostředí imperialismu, od

něže převzala některé zvyky ... když hovoříme o arabské jednotě, kvalifikují nás jako šoviniaty ... když prohlašujeme, že chceme osvobodit Palestinu, tvrdí, že je to složin. Evropská levice ztratila revoluční logiku. Tuto logiku již dnes podle našeho názoru chápou jen skuteční revolucionáři, tj. národy rozvojových zemí v Asii, Africe a Latinské Americe ..".

Prohlášení tohoto druhu signalizují určité tendence, které by dokonce mohly v krizových situacích nabýt nebezpečných forem, nelze z nich však vyvozovat zásadní souhlas s čínskou linií. Představitelé dnešní Sýrie si plně uvědomují, že rozhodující pro upevnění současného režimu je těsná spolupráce s SSSR a evropskými socialistickými zeměmi a jsou si vědomi váhy hospodářské spolupráce s nimi pro další rozvoj Sýrie, proti němuž může ČLR postavit hlavně různá prohlášení a hesla. Proto také přes možnost větších či menších osobních sympatií kladou syrští představitelé rozhodující důraz na rozvoj styků s evropskými socialistickými zeměmi. I když z toho nelze činit absolutní závěry, svým způsobem je výmluvná i skutečnost, že po 23. únoru vládní delegace Sýrie na vysoké úrovni navštívily SSSR, ČSSR, BLR, Jugoslávii, delegace strany Baas dlely v SSSR, ČSSR, BLR, NDR, zatímco do ČLR v této době nezavítal ani jeden významnější syrský vládní nebo stranický představitel.

Rovněž v oblasti hospodářských styků došlo k uzavření důležitých dohod s řadou socialistických zemí, navazujících na dřívější plodnou spolupráci, kdežto ČLR zatím jen předběžně jedná o výstavbě tkalcovny a kromě svých dosti rozsáhlých odběrů bavlny nemá v Sýrii významnější hospodářské pozice. V poslední době pak výstřelky kulturní revoluce způsobily spíše ochlazení sympatií k ČLR, a to jak v oficiálních, tak širokých kruzích.

Nejmarkantnějším příkladem toho jsou syrské odbory. Čínská propaganda poté, co absolutně neuspěla v pokusech rozštěpit syrskou KS, která pevně zastává marx-leninskou linii ostatních bratrských stran (těžko lze považovat za opozici uvnitř strany hrstku renegátů, již dávno vyloučených z KS, vedených jakýmsi Kostou Kudsi a Abboudem Hannou, kteří se vydávají za syrskou revoluční KS), zaměřila se čínská propaganda na získávání pozic ve straně Baas a

v masových organizacích, především v odborech. Zatímco ve straně Baas se jí podařilo získat pro čínskou linii maximálně některé střední funkcionářské kádry, jejichž možnosti prosazovat čínskou linii jsou velmi omezené, situace v syrských odborech naznačovala, že se zde prosazují určité pročínské tendence, jimiž do značné míry podléhal i generální tajemník syrské všeodborové federace Chaleš Bžundí. Perzy pronikání do odborového hnutí byly rozmanité, od zvaní odborářských funkcionářů do ČLR, předávání darů a dávek, ovlivňování tiskovinami a jinými propagačními materiály i prostřednictvím čínských delegací, odborářských i jiných, které během pobytu v Sýrii navštěvují sídla masových organizací (odborů, rolnická atd.) v Damasku i mimo Damask, pronášejí projevy, diskutují s funkcionáři a jejich návštěvy jsou obklopeny rozsáhlou placenou publicitou, především v lokálním tisku.

Pročínské sympatie samotného Chaleše Bžundího se dosti výrazně projevily jak v jeho veřejných vystoupeních (neváhal např. učinit obdivné prohlášení nad plaveckým výkonem Mao Tse Tungů při plavbě na Jang Tce), především však v jeho interview s agenturou Nová Čína 30. října nr., kde prohlásil mj. "Objev atomové puzy čínským lidem je grandiozním vítězstvím pro protimperialistické síly. Existence takové zbraně v rukou velkého čínského lidu je významnou operou pro všechny národy, bojující proti imperialismu. Tento boj se nyní rozšířil v celosvětovém měřítku. Na jedné straně stojí imperialismus a jeho spojenci, jakož i agenti reakce a sionismu. Na druhé straně národy, bojující za svou svobodu a hájící mír. Proto třídní boj, který byl dříve veden mezi dělnickou třídou a buržoazií se nyní přeměnil v antagonismus mezi národy a imperialismem ..." Vedle těchto dostatečně výmluvných prohlášení se takové tendence projevily i v praktické činnosti odborové federace. Nejvýraznějším příkladem byla činnost tzv. dělnických milic, osobně inspirovaných a vedených Bžundíem. Tyto milice sehrály zpočátku pozitivní úlohu při likvidaci reakčního Matunova puče, bezprostředně po puči "vzaly do svých rukou" očistu státního aparátu - ozbrojené skupiny milicionářů vnikaly do státních úřadů, podniků, zatýkaly některé funkcionáře nebo je vypořádaly jako buržoazní šivly. I když je nesporné, že postihené osoby skutečně patřily většinou k představitelům buržoazie a že tyto akce sehrály určitou pozitivní úlohu,

přehmaty a výstřelky, k nimž přitom došlo, jakož i příliš frapantní analogie s počínáním "rudých gard" v Číně vedly vlády z obavy před mezinárodní diskreditací k urychlenému zákazu této činnosti a pak i dodatečně k začlenění dělnických milic do paravojeenské "lidové armády", umožňující větší kontrolu nad nimi.

Nicméně od určité doby lze pozorovat v zaměření všeodborové federace, jakož i v názorech samotného Džundiho obrat, který podstatně zesílil od vstupu syrské všeodborové federace do SOF. Vyvrcholením tohoto obratu se stala situace na 3. kongresu solidarity a lidem Adenu a jihu Arabského poloostrova, organizovaného Syřskou všeodborovou federací. Čínská delegace předpokládala, že tento kongres představuje vhodnou půdu pro šíření čínských tezí a ostouzení SSSR a zemí socialismu. Když však albánský a po něm čínský delegát začali ve svých oficiálních projevech ostouzet Sovětský svaz, byl to sám Chaled Džundi, který jim odňal slovo, načež obě delegace na znamení protestu zasedání opustily a již se jej nezúčastnily. Tento incident měl za následek ochlazení ve vztazích zdejších odborů a Džundiho osobně vůči ČLR a i když nelze tvrdit, že tím jsou pročínské sympatie nadobro překonány, vytvářejí se nyní příznivé podmínky pro těsnější připoutání syřských odborů s SOF a odborům socialistických zemí.

Jestliže můžeme říci, že čínská aktivita po linii oficiální, stranické i masových organizací v podstatě příliš neuspěla, má značně volnou ruku v oblasti tisku a propagace.

Zdejší vláda zaujímá k rozporům v mezinárodním dělnickém a komunistickém hnutí jakési neutrální stanovisko, omezující se na občasné výzvy k odstranění rozporů, protože poškozují jak tábor socialismu, tak zájmy národně osvobozenického hnutí (viz např. společné komuniqué Baas a alžírské FNO ze 4.9.1966: "Obě strany konstatují, že ideologické rozpory uvnitř socialistického tábora oslabily vlnu socialistického osvobozenického hnutí ve světě ... Měly rovněž negativní důsledky pro národně osvobozenické hnutí v rozvojových zemích. Obě strany vyzývají síly socialistického tábora skoncovat s tímto antagonismem, vyřešit rozpory a sjednotit se v společném úsilí jak čelit kolonialismu a imperialismu.")

Tento neutralismus a snaha nezadat si vede k tomu, že zdejší orgány ponechávají téměř úplnou volnost působení čínské propagandy a tím jí de facto nahrávají. Nejvýznamnějším nástrojem čínské propagandy v tomto směru je dámašská odbočka agentury Hsinhua, která vydává a distribuuje denní bulletin v arabštině, rozasílaný na různé státní orgány a instituce, masovým organizacím, novinářům apod., ale také na nahodilé, namátkou vybrané adresy, do lékařských ordinací, obchodů, kadeřnictví atd. Kromě denního bulletinu distribuuje Hsinhua další tiskoviny, propag. brožury, press-release apod. Předplatné, pokud tyto tiskoviny nejsou distribuovány zcela zdarma, je formální částka 2,50 libry ročně (asi 0,60 Kč) spojená s příslibem, že předplatitel obdrží od Hsinhuay dary, svou hodnotou daleko převyšující cenu předplatného. Tyto materiály jsou převážně určeny k ovlivňování veřejnosti, protože přebírání zpráv dodávaných Hsinhuou zdejšími tiskem a rozhlasem v poslední době prakticky ustalo, ač ještě před 23. únorem bylo velmi časté.

Kromě těchto tiskovin a materiálů distribuovaných přímo velvyslanectvím ČLR, jsou v Damašku i jinde volně prodávány čínské tiskoviny a knihy, jejichž distribuci zajišťuje soukromá syrská distribuční firma. Přesto, že většina těchto publikací zůstává na skladu a ve vitrinách bez nejmenšího projevu zájmu kupujících, již samotná skutečnost, že knihkupci a majitelé kiosků za odměnu propagují tyto publikace vyvěšováním citátů, ostouzejících SSSR.

I když je distribuce některých příliš agresivních materiálů zdejší cenzurou zakázána, tyto příkazy jsou vědomě porušovány a zakázané materiály se distribuují. Navíc ve svých vitrinách čínský ZÚ běžně vyvěšuje fotografie a materiály namířené proti SSSR. Tak např. v souvislosti s incidentem na Rudém náměstí byly uveřejněny fotografie čínských studentů u Leninova mausolea s nápisem "Sovětské revisionisté napadli a zranili tyto studenty, kteří chtěli oslavit Leninovu památku". Navíc čínský ZÚ distribuoval leták s podpisem "čínských studentů v Damašku", protestující proti údajnému násilí páchanému na čínských studentech v SSSR a ostouzející Sovětský svaz. Ve vitrinách jsou stále umístěny fotografie Mao

Tse Tunga s nápisy jako: "Jeden syrský dělník prohlásil, že Mao Tse Tung je největší marx-leninista naší epochy" apod.

Na kulturním úseku je aktivita ČLR relativně slabá. Kromě úspěšných a značně navštěvovaných vystoupení čínského baletního souboru, který přijel do Damasku u příležitosti loňského veletrhu s výrazně politickým a bojovným programem, jsme nezaznamenali žádnou výstavu, umělecké vystoupení apod. V letošním roce se uvažuje o festivalu čínského filmu.

Pozoruhodné je velmi časté zvaní syrských sportovců (jednotlivců) do ČLR.

Značné úsilí, doplňované bohatými peněžními i věcnými dary, vyvíjejí čínští pracovníci v Sýrii k získání novinářů, pracovníků rozhlasu a televize, kulturních pracovníků a dalších veřejně činných osob. Využívají k tomu různých společenských podniků, organizovaných pro určité zájmové skupiny nebo profese, filmových představení, velmi často vyhledávají tyto osoby i doma. Tuto funkci plní rovněž manželky čínských diplomatů, které takto vyhledávají manželky veřejně činných osob, pracovníků ministerstev, často i vysoko postavených a získávají si je různými pozornostmi a dary.

Stejnou aktivitu vyvíjejí čínští představitelé i v hlavních centrech mimo Damask, kde počítají s menší kontrolou a cenzurou syrských úřadů. Přes tuto nákladnou činnost jsou dosažené výsledky hubené. Podařilo se sice podplatit několik podřadnějších novinářů a redaktorů provinčních listů, kteří tu a tam otiskují pročínské materiály. Pokud jsme mohli zjistit, byly za období posledního nejméně půl roku vysílány pouze 2-3 programy o Číně v rozhlasu a 1 film s kulturní tematikou v televizi. Rovněž pročínské články v hlavních damaských listech jsou spíše výjimkou. Z článků tohoto charakteru stojí za zmínku úvodník As-Saury z května m. r., oslavující zkoušku první čínské atomové bomby jako "gigantický čin, který se stal začátkem konce násilné vlády kolonialismu" a který "je cennou lekcí pro národy třetího světa, aby bedlivě sledovaly zločiny revisionismu ve své vlastní zemi...".

- 8 -

Začátkem února uveřejnil týž list článek jakési Henrietty Abboudi, v němž je oslavována kulturní revoluce v ČLR a v němž se mj. praví: "Kulturní revoluce znamená zrození nového komunismu v Číně, zrození, k němuž dochází v bolestech a které se stále více vzdaluje od sovětského vzoru. Proto to rozhodně není nějaká občanská válka nebo čistka: je to historická etapa k vybudování nové společnosti založené na spravedlnosti. Mao Tse Tung bezesporu ještě nedosáhl vítězství v boji za vybudování systému přímé demokracie v Číně .... abychom však pochopili vývoj událostí, které se dnes v Číně odehrávají, nesmíme vůbec tyto věci ztratit ze zřetel.."

Jinak zdejší tisk píše o kulturní revoluci i nedávných provokacích proti ZÚ SSSR a jeho pracovníkům velmi zárženlivě a úsporně, veden snahou neangažovat se.

Tato tendence je vůbec typickou pro vcelku komplikovaný poměr Sýrie a jejích vedoucích představitelů vůči ČLR a jejím vlivům. Všestranné a nákladné úsilí pronikat a ovlivňovat syrské představitele, organizace a širokou veřejnost rozhodně zatím nedosáhlo vytčených cílů a dokonce v poslední době spíše ztrácí i tam, kde se dříve mohlo vykázt určitými výsledky. Na druhé straně nelze nevidět, že právě v Sýrii s jejím rozporným vývojem a složitou vnitro i zahraničněpolitickou situací existují objektivní předpoklady, zesílené některými prvky baasistické ideologie pro uchycení čínských tezí. Mezi ze syrských vedoucích představitelů, jakož i některé skupiny intelektuálů mají pro čínskou politiku určité sympatie a navíc jsou ochotní různé čínské výstřelky a přehmaty omlouvat ekonomickou zaostalostí a vzhledem "k pochopení, které ČLR projevuje pro problémy Sýrie, Palestiny a celého arabského světa".

Zdá se, že syrští představitelé si vědomě drží v rezervě čínskou kartu jako prostředek nátlaku na socialistické země ve snaze dosáhnout politických či hospodářských ústupků a výhod.

Tyto úvahy nás vedou k tomu i nadále bedlivě sledovat a analyzovat formy a metody pronikání ČLR a upozorňovat na závažné rysy v kontextu naší zahraniční politiky vůči Sýrii.

Velvyslanec:

Bedřich Pištora v.r.